

ความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง

Democratic Citizenship: A Case Study of Undergraduates at the Main Campus of Ramkhamhaeng University

นริศ จันทวรรณ*

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบบ
ประชาธิปไตย: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
ระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed
Methods) โดยใช้การวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research)
มีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้
ข้อมูลเชิงปริมาณ และใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะจง
เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิจัยใช้ นักศึกษา
มหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง
เป็นประชากรในการศึกษา และคำนวณหาขนาดกลุ่ม
ตัวอย่างด้วยสูตรยามาเน่ (Yamane) สำหรับการวิจัยแบบ
สำรวจ และใช้การเจาะจงเลือกสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ
ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้ (1) เพื่อ
ศึกษาความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย
ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาตรี
ส่วนกลาง (2) เพื่อเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองในระบบ
ประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
ระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
(3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกล่อมเกลาก

การเมืองกับความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย
ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงระดับปริญญาตรี
ส่วนกลาง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยว่า
นักศึกษาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความเป็นพลเมือง
ในระบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน และการกล่อมเกลาก
ทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองในระบบ
ประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับ
ปริญญาตรี ส่วนกลาง ผลการวิจัยพบว่า

กลุ่มตัวอย่างมีความเป็นพลเมืองในระบบ
ประชาธิปไตย อยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยมีระดับความ
เป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยด้านการปกครอง
ตนเองและการเคารพสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความ
เป็นมนุษย์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ส่วนด้านการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัย
เชิงคุณภาพก็มีความสอดคล้องกัน เมื่อเปรียบเทียบ
ความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่าง
จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ปรากฏว่า เพศ และอายุ
มีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย

*คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ส่วนภูมิภาคที่อาศัยไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตย ผลการวิจัยเชิงคุณภาพก็มีความสอดคล้องกัน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการกล่อมเกลาก่อนการเลือกตั้งสูง เมื่อพิจารณาตามตัวกลางของกระบวนการกล่อมเกลาก่อนการเลือกตั้งได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน สถาบันการศึกษา กลุ่มสังคม ล้อมวลชน กลุ่มสื่อสังคมออนไลน์ ก็พบว่าได้ผลเช่นเดียวกัน จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า รูปแบบการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวกลางนอกจากจะเป็นการเผชิญหน้าแล้วยังมีการปฏิสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์อีกด้วย

สำหรับการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยในประเด็นนักศึกษาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า เพศและอายุ มีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ส่วนภูมิภาคที่อาศัยไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย สำหรับสมมติฐานของการวิจัยในประเด็นการกล่อมเกลาก่อนการเลือกตั้งมีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง ผลการวิจัยพบว่า ค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางและมีทิศทางไปในทางเดียวกัน

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง โดยพบว่ากระบวนการกล่อมเกลาก่อนการเลือกตั้งมีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นการสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยสามารถกระทำได้โดยเสริมสร้างผ่านทางตัวกลางต่างๆ จากการวิจัยพบอีกว่า กลุ่มตัวอย่างและนักศึกษาในปัจจุบันมองการเมืองเป็นเรื่องของผลประโยชน์ของชนชั้นสูง จึงเกิดความเบื่อหน่ายและมองว่าตนไม่สามารถแก้ไขอะไรได้ ทศนคติเช่นนี้จึงนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่อยากมีส่วนร่วมทางการเมือง เมื่อเป็นเช่นนั้นประชาชนที่จะลุกขึ้นต่อต้าน ชัดขวาง การกระทำที่มิชอบ และกล้าที่จะนำเสนอในสิ่งที่ถูกต้องก็จะลดน้อยถอยลง กลายเป็น

ประชาชนที่รอรับคำสั่งจากผู้ปกครองอย่างเดียว ซึ่งไม่ใช่คุณสมบัติของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เมื่อปล่อยให้สภาพแวดล้อมส่วนใหญ่เป็นเช่นนี้ย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมของประชาชนให้ถูกกลืนไปกับสภาพแวดล้อมส่วนใหญ่ ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอการอบรมเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองผ่านนวัตกรรมบนสมาร์ตโฟน (Smartphone) และคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (Personal Computer) ซึ่งการอบรมเรียนรู้ในห้องเรียนเช่นนี้จะมีผลต่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติได้และนำไปสู่พฤติกรรมของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยในที่สุด

คำสำคัญ: พลเมือง ความเป็นพลเมือง ประชาธิปไตย พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

Abstract

In this mixed-methods survey research investigation, the researcher employed a questionnaire as an instrument to collect data in the quantitative phase of research and focus group interviews to collect data in the qualitative research phase. Selected Ramkhamhaeng University (RU) undergraduates were used as members of the research population.

The researcher had the following objectives in carrying out this investigation. The first objective was to study (1) democratic citizenship as evinced by RU undergraduates at the main campus. The second objective was to compare (2) the democratic citizenship of these undergraduates as classified by demographical characteristics. The third objective was to examine (3) the relationships between political socialization and the democratic citizenship of the undergraduates.

Findings are as follows:

The undergraduates under study exhibited democratic citizenship at a rather high level. The level of democratic citizenship in the aspects of self-government and respect for the rights, freedom, and human dignity of others was also found to hold at a rather high level. The aspect of political participation was displayed at a moderate level. Findings from the qualitative phase of investigation proved congruent with these findings of the quantitative phase of investigation.

In comparing the democratic citizenship of the subjects under investigation as classified by demographical characteristics, the following was found : Gender and age were correlated with democratic citizenship. The region of origin was not correlated with democratic citizenship. Findings from the qualitative phase of investigation proved congruent with these quantitative findings.

It was additionally found that these undergraduates exhibited political socialization at a rather high level. When taking into consideration the mediators of the process of political socialization –family, friends, educational institutions, social groups, mass media and online social media– the findings were still the same.

Findings of the qualitative phase of the investigation showed that the style of interactions between mediators was not reducible to face-to-face confrontation, in that there was also interaction via online social media as well.

In so far as concerns the testing of research hypotheses, it was determined that undergraduates who differed in demographical characteristics displayed corresponding differences in democratic

citizenship. As such, gender and age were correlated with democratic citizenship. However, the region of origin was not correlated with democratic citizenship. In further research hypothesis testing, it was also found that political socialization was positively correlated with democratic citizenship at a moderate level.

In conclusion, it can be summarily stated that the subjects under study exhibited democratic citizenship at a high level. Moreover, the political socialization process was found to be positively correlated with democratic citizenship. Accordingly, the building of democratic citizenship can be carried out through the agency of a variety of mediators.

The researcher also found that the subjects under investigation and other currently enrolled students see politics as being conducted for the benefit of the upper class. They are bored with politics and believe that they cannot find solutions to problems. These attitudes are inimical to the desire to participate in political affairs. To obviate these difficulties, the researcher recommends that citizenship training be provided through the agency of smartphones and personal computers. Training outside classrooms can lead to changes in attitudes, thereby eventually leading to democratic citizenship behaviors.

Keywords: Citizen, Citizenship, Democracy, Citizenship, Democratic Citizenship

บทนำ

ความเป็นพลเมือง (Citizenship) เป็นคำที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย การปกครองระบอบ

ประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้ ไม่ใช่เพียงแค่มีรัฐธรรมนูญ แต่ประชาชนจะต้องเป็น “พลเมือง” ตามระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ มีสมาชิกของสังคมที่ใช้สิทธิเสรีภาพโดยมีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพกติกา

ในประเทศที่ประสบความสำเร็จในการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย อาทิ ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเยอรมนีจัดให้มีการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) ขึ้นมาและประสบความสำเร็จในการสร้างพลเมือง จนเป็นตัวช่วยให้กับประเทศต่างๆ และในปัจจุบันการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองได้กลายเป็นปัจจัยความสำเร็จในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศต่างๆ ทั่วโลก (สถาบันพระปกเกล้า, 2555: 5)

กว่า 80 ปีที่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่ยังคงก้าวข้ามปัญหาการถดถอยของประชาธิปไตยไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชน ปัญหาการกำหนดนโยบายที่ไม่เป็นธรรม การแทรกแซงทางการเมือง หรือแม้แต่การรัฐประหารและบ่อนทำลายสถาบันทางการเมือง เป็นต้น เหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในปี พ.ศ. 2548 ถึง 2557 เป็นเครื่องชี้ชัดให้เห็นถึงปัญหาของการเมืองไทยว่าเป็นปัญหาที่มาจาก “คน” ซึ่งประกอบไปด้วยกลุ่มที่สนับสนุนตระกูลชินวัตรอันมีฐานเสียงจากคนระดับกลางและระดับล่างที่เป็นคนกลุ่มใหญ่ของประเทศ กับกลุ่มต่อต้านตระกูล ชินวัตร ในรูปของมวลชนซึ่งเกิดจากฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์และกลุ่มชนชั้นกลางที่ออกมาเดินขบวนขับไล่ ในที่สุดนำไปสู่การรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ที่มีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าการออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชนว่ากระทำไปโดยสำนักของความเป็นพลเมืองหรือเพราะมูลเหตุอย่างอื่น โดยจากการสังเกตพฤติกรรมในการชุมนุม หรือแม้แต่การสนับสนุนให้ทหารยึดอำนาจ

จากข้อสังเกตของผู้วิจัยจึงนำไปสู่การวิจัยในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ เพื่อหาคำตอบว่าประชาชนในสังคมไทยมีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจริงหรือไม่เพียงใด อันจะเป็นผลต่อแนวทางในการพัฒนาพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยสู่การพัฒนาระบบการเมืองไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง
2. เพื่อเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกล่อมเกลாதองการเมืองกับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักศึกษาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแตกต่างกัน
2. การกล่อมเกลาทองการเมืองมีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยศึกษาถึงความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง โดยพิจารณาจากคุณสมบัติด้านเคารพสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ด้านความสามารถในการปกครองตนเอง ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองและนำมาวิเคราะห์ถึงความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งยังศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความเป็นพลเมืองในระบอบ

ประชาธิปไตย และการกล่อมเกลາทางการเมืองว่ามีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองหรือไม่ อย่างไร

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษาคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง ที่ลงทะเบียนเรียนปีการศึกษา 1/2558 ซึ่งมีจำนวน 451,054 คน สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยแบบสำรวจได้จากการนำประชากรนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนปีการศึกษา 1/2558 มาคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรยามาเน่ (Yamane) ได้จำนวน 400 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 10 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาข้อมูลจากนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาตรีในส่วนกลาง ซึ่งได้แก่ มหาวิทยาลัยรามคำแหงหัวหมาก และวิทยาเขตบางนา

4. ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

ศึกษาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2558

วิธีดำเนินการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัยที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจ (survey research) เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น โดยการใช้สูตรยามาเน่ (Yamane) ในการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง อีกทั้งได้มีการผสมผสานการสัมภาษณ์ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเจาะจงเลือก และนำข้อมูลที่ได้ไปหาคำตอบตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และตัวแปร โดยใช้การวิจัยเอกสาร (documentary research)

ส่วนที่ 2 เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น โดยใช้การวิจัยแบบสำรวจ (survey research) และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการ

เก็บข้อมูล (questionnaire) เพื่อนำข้อมูลกลับมาวิเคราะห์ ส่วนที่ 3 เป็นการวิจัยเชิงคุณลักษณะหรือการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้เทคนิคการการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-dept interview) และนำข้อมูลกลับมาวิเคราะห์

ส่วนที่ 4 เป็นการนำข้อมูลที่ได้อาจจากการศึกษาในส่วนที่ 2 มาอภิปรายผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย โดยมีข้อมูลที่ได้อาจจากการศึกษาในส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลที่ใช้สนับสนุนหรือหักล้าง อีกทั้งนำข้อสรุปที่ได้ไปศึกษาร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในส่วนที่ 3 เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย อีกทั้งข้อเสนอแนะต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ในการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติวิเคราะห์ ดังนี้

1. การอธิบายเปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง
2. การวิเคราะห์การกล่อมเกลາทางการเมือง และความเป็นพลเมืองในระบบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง ในภาพรวมและรายด้าน ใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ความหมายของค่าเฉลี่ยดังกล่าว

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ความเป็นพลเมืองในระบบอบประชาธิปไตย ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง
ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นพลเมืองในระบบอบประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์

ในการพิจารณา 3 ด้านด้วยกัน คือ การเคารพสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความสามารถในการปกครองตัวเอง โดยด้านความสามารถในการปกครองตัวเอง ผู้วิจัยได้แยกประเด็นย่อยเป็น ความรับผิดชอบต่อตัวเอง ความรับผิดชอบต่อผู้อื่นและสังคม ส่วนด้านสุดท้ายที่ใช้พิจารณา คือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง เมื่อวิเคราะห์ผลการวิจัยทำให้ทราบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตยด้านการเคารพสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และความสามารถในการปกครองตัวเองค่อนข้างสูง ส่วนด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อผู้วิจัยได้เปรียบเทียบกับการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองในช่วงเวลาที่ไม่ห่างกันมากนัก อย่างเช่น การวิจัยของวันชนะ วุฒิวัย (2557) การวิจัยของดวงใจ เขมวรัตน์ ดำรงฤดี มิตรภักดี ชวนี สุภวิรัตน์ และปิยธิดา รุจะศิริ (2556) การวิจัยของธัญรัช วิภัติภูมิประเทศ (2556) และการวิจัยของกนกทิพย์ อินทรโชติ (2554) ก็พบว่าความเป็นพลเมืองมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นกว่าในอดีต อย่างเห็นได้ชัดเมื่อเทียบกับการวิจัยของวีรพงษ์ นกน้อย (2546) ที่พบว่านิสิตระดับปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ส่วนใหญ่มีระดับลักษณะความเป็นพลเมืองดีปานกลาง

การเปรียบเทียบความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า

เพศมีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยเพศชายมีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมากกว่าเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ดวงใจ เขมวรัตน์ ดำรงฤดี มิตรภักดี ชวนี สุภวิรัตน์ และปิยธิดา รุจะศิริ (2556) ธัญรัช วิภัติภูมิประเทศ (2556) วันชนะ วุฒิวัย (2557) แต่มีความขัดแย้งกับผลการวิจัยของวีรพงษ์ นกน้อย (2546) ที่พบว่าเพศไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะความเป็นพลเมืองดีของนิสิตระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งเป็นไปได้ที่การศึกษาเกิดในสมัยที่ต่างกันสถานะพลเมืองในขณะนั้นมีความต้องการ

พลเมืองที่ดีคือ การยอมรับในอำนาจของผู้ปกครองหรือรัฐ แต่ในยุคหลังเป็นต้นมา แนวโน้มและกระแสพลเมืองหรือการเมืองภาคประชาชนได้รับการยอมรับมากขึ้น ประชาชนกล้าที่จะแสดงออก กล้าที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะผู้ชายที่ถือว่ามีความใกล้ชิดทางการเมืองมาตั้งแต่สมัยกรีกในฐานะ “พลเมืองของรัฐ” ซึ่งต่อไปรัฐอาจจะต้องส่งเสริมให้ความคิด และการแสดงออกของทุกเพศมีความเท่าเทียมกัน

อายุมีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วันชนะ วุฒิวัย (2557) และวีรพงษ์ นกน้อย (2546) แต่มีความขัดแย้งกับผลการวิจัยของกนกทิพย์ อินทรโชติ ที่พบว่าอายุไม่มีความสัมพันธ์กับระดับจิตสำนึกความเป็นพลเมืองของสมาชิกรายการร่วมด้วยช่วยกัน: ศึกษากรณี กิจกรรม DFМ 99.5 ร่วมด้วยช่วยกัน ...คลื่นความดี ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าการวิจัยของกนกทิพย์ อินทรโชติ เรื่อง ระดับจิตสำนึกความเป็นพลเมืองของสมาชิกรายการร่วมด้วยช่วยกัน นั้น ประชากรและกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นผู้ที่ฟังรายการ 99.5 ร่วมด้วยช่วยกัน อยู่แล้ว และโดยพฤติกรรมกลุ่มคนที่ชื่นชอบในการฟังรายการนี้ส่วนใหญ่ก็มักมีความตระหนักในเรื่องของส่วนรวม และบางส่วนก็มีความชื่นชอบในกิจกรรมเพื่อส่วนรวมอยู่แล้ว ดังสังเกตจากผลการวิจัยของเขาที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับจิตสำนึกความเป็นพลเมืองในระดับมาก โดยมีการรับรู้เรื่องส่วนรวมมากที่สุด รองลงมาคือความตระหนักต่อเรื่องส่วนรวม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของส่วนรวมตามลำดับ อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างยังให้เหตุผลในการตัดสินใจมีส่วนร่วมกิจกรรมของรายการมากที่สุดคือเพราะต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และต้องการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ กล่าวโดยสรุปคือกลุ่มตัวอย่างของกนกทิพย์ อินทรโชติ มีพื้นฐานของความเป็นพลเมืองอยู่แล้วแทบทุกคน อายุจึงไม่มีความสัมพันธ์กับระดับจิตสำนึกความเป็นพลเมือง

ภูมิฐานะไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งผลที่ได้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม โดยที่ผ่านมามีผู้ทำการ

วิจัยในลักษณะเดียวกัน พบว่า ภูมิภาคที่อาศัยมีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมือง ทีวีลวด ทีวีบูล, ทีวีดี แสงมทะหมัด เออเจนี เมริโอ และไมเคิล โวลท์ (2555) ศึกษาเรื่องความเป็นพลเมืองในประเทศไทย พบว่า ประชาชนที่อยู่ในภูมิภาคที่แตกต่างกันจะมีความแตกต่างในคุณสมบัติของการเป็นพลเมือง เช่นเดียวกับการศึกษาของ อภิชาติ การิกานนท์ (2542) ที่พบว่า สังคมในชนบทของไทย มีลักษณะพิเศษในเรื่องของคุณธรรมของความเป็นพลเมืองอยู่ หากแต่มีเงื่อนไขทางสังคมและกระบวนการทางสังคมบางอย่างที่แตกต่างหรืออาจจะคล้ายคลึงกันกับคุณธรรมของความเป็นพลเมืองตามแบบตะวันตก เช่นนั้นคนที่อาศัยอยู่ต่างภูมิภาคกันจึงอาจมีความแตกต่างกันในความเป็นพลเมือง การวิจัยของวีรพงษ์ นกน้อย (2546) และ ธัญรัช วิภัติภูมิประเทศ (2556) ก็ได้ผลสอดคล้องกับการวิจัยที่กล่าวมา ซึ่งสาเหตุของผลการวิจัยที่ได้ผลไม่สอดคล้องกับวรรณกรรมที่ทบทวนมา อาจเป็นเพราะประเด็นคำถามเป็นประเด็นที่ไม่ลึกมาก ส่วนใหญ่เป็นการถามเรื่องแนวคิด และพื้นฐานของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีลักษณะพิเศษในส่วนของกิจกรรมทางการเมืองคือมีการจำลองลักษณะของการเมืองในระดับประเทศมาปฏิบัติ กล่าวคือมีพรรคการเมือง มีการเลือกตั้งตัวแทนนักศึกษา มีการเลือกตั้งอธิการบดี ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ล้วนกลมกลืนให้กลุ่มตัวอย่างเกิดการเรียนรู้ทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกัน อีกประการหนึ่งมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีการเรียนการสอนแบบตลาดวิชา และนักศึกษาไม่มีความจำเป็นต้องเข้าชั้นเรียน กลุ่มตัวอย่างไม่น้อยที่ทำงานขณะเรียนไปด้วย จึงมีส่วนในการกลมกลืนให้เกิดความรับผิดชอบสูง มีวุฒิภาวะสูง ซึ่งส่งผลเทียบเท่ากับผู้ที่มิใช่ช่วงอายุในวัยทำงาน จากการวิจัยพบว่า มีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยสูงเช่นกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างการกลมกลืนทางการเมืองกับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหงระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษากระบวนการกลมกลืน

ทางการเมืองผ่านตัวกลาง ได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน สถาบันการศึกษา กลุ่มสังคม สื่อมวลชน และกลุ่มสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งกลุ่มสื่อสังคมออนไลน์จัดว่าเป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เข้ามามีผลต่อการดำเนินชีวิตและการเรียนรู้ในปัจจุบันอย่างมาก โดยเฉพาะระยะหลังเราจะพบว่าสถาบันต่างๆ และนักการเมืองมีการใช้ป็นเครื่องมือในการสื่อสารถึงประชาชน เพราะเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว พิเชิต วิจิตรบุญรักษ์ (2554: 99-103) ได้ศึกษาและมีการกล่าวถึงสื่อสังคมออนไลน์ในฐานะสื่อแห่งอนาคตว่า สื่อสังคมออนไลน์ คือ สื่อที่ส่งสารแบ่งเป็นสารซึ่งอยู่ในรูปแบบต่างๆ ไปยังผู้รับสารผ่านเครือข่ายออนไลน์ โดยสามารถโต้ตอบกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร หรือผู้รับสารด้วยกันเอง ซึ่งสามารถแบ่งสื่อสังคมออนไลน์ออกเป็นประเภทต่างๆ ที่ใช้กันบ่อยคือ บล็อก (Blogging) ทวิตเตอร์ และไมโครบล็อก (Twitter and Microblogging) เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Networking) และการแบ่งปันสื่อทางออนไลน์ (Media Sharing)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการกลมกลืนทางการเมืองกับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการกลมกลืนทางการเมืองค่อนข้างสูง โดยเมื่อพิจารณาตามตัวกลางของกระบวนการกลมกลืนกล่าวได้ว่าได้ผลเช่นเดียวกัน กล่าวคือค่อนข้างสูง เมื่อนำผลการวิจัยมาวิเคราะห์ พบว่า ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับการกลมกลืนทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง และมีทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของบรรจง กลิ่นสงวน (2547) ที่ได้ผลการวิจัยว่า การกลมกลืนทางการเมืองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์อยู่ในระดับสูง และมีผลต่อทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย โดยได้รับการกลมกลืนทางการเมืองผ่านสถาบันครอบครัว สถานศึกษา รวมทั้งการรับรู้ข่าวสารการเมืองผ่านสื่อมวลชน

เมื่อพิจารณาตามตัวกลางในการกลมกลืนที่สำคัญพบว่า จากงานวิจัยของอริภา พึ่งเงิน และพรทิพย์ สัมปัตตะวนิช (2557) การกลมกลืนทางการเมืองโดยครอบครัวไม่มีความ

สัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมือง โดยผู้วิจัยให้เหตุผลว่าอาจเป็นเพราะในปัจจุบันผู้ประกอบการส่วนใหญ่ต้องช่วยกันทำงานทั้งในบ้านและนอกบ้านทำให้ไม่มีเวลาให้กับครอบครัวมากนัก บุตรจึงใช้เวลาอยู่กับกลุ่มองค์กรอื่นมากกว่า ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเพื่อน สถาบันการศึกษา อีกทั้งการนำเสนอข่าวสารสถานการณ์บ้านเมืองก็อาจส่งผลต่อทัศนคติทางการเมืองของเด็ก ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นเช่นเดียวกันว่าสถาบันครอบครัวถูกลดบทบาทในกระบวนการกล่อมเกลากลางด้วยเหตุผลของสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป กนกวรรณ อุ๋นใจ (2557) ทำการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ผ่านการทดลองใช้หลักสูตรเสริมสร้างความ เป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยด้านความรับผิดชอบ ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะมีความเป็นพลเมืองด้านความรับผิดชอบมากขึ้น ทั้งต่อตัวเองและผู้อื่น แสดงให้เห็นว่าสถาบันศึกษามีส่วนในการกล่อมเกลากลางทางการเมือง อัจฉิมา เทพทอง (2557) ทำการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการศาลากลาง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตของข้าราชการ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ข่าวสารมากเป็นอันดับแรกคือด้านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง รองลงมาด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการร่วมชุมนุมทางการเมือง และด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง สอดคล้องกับการศึกษาของพิชิต วิจิตรบุญยรักษ์ (2554: 99-103) ที่พบว่า ในหลายปีที่ผ่านมาสถาบันทางการเมืองและนักการเมืองหันมาใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสารกับประชาชนมากขึ้น เพราะสื่อสังคมออนไลน์สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้แทบทุกระดับ ผลการสัมภาษณ์มีผลสอดคล้องเช่นเดียวกับการศึกษาเชิงปริมาณ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการกล่อมเกลากลางทางการเมืองจากครอบครัวเป็นสำคัญ อันดับรองลงมาเป็นกลุ่มเพื่อน และสื่อสังคมออนไลน์ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนี้ของกระบวนการกล่อมเกลากลางทางการเมืองนั้นคือ

สื่อสังคมออนไลน์ได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการรับรู้ แลกเปลี่ยน แสดงความเห็นทางการเมือง ระหว่างตัวกลาง กลุ่มต่างๆ ซึ่งส่งผลให้ประชาชนเกิดความคิด และการไตร่ตรองในข้อมูลที่ควรเชื่อมากขึ้น เมื่อปรากฏการณ์เช่นนี้เกิดบ่อยครั้งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางความคิด และทัศนคติ ดังนั้นการแย่งชิงพื้นที่สื่อออนไลน์ของคู่แข่งทางการเมือง รวมทั้งรัฐเองจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะภาครัฐที่จะใช้สื่อประเภทนี้เป็นเครื่องมือในกระบวนการกล่อมเกลากลางทางการเมือง จากที่กล่าวข้างต้นมีความสอดคล้องกับการวิจัยของสมาคมการประเมินผลสำเร็จทางการศึกษานานาชาติ (IEA) (Shulz, Ainley, Fraillon, Kerr, Losito, 2010) และ Laura Edgar (2554) ที่พบว่า การที่จะทำให้ประชาชนมีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้นั้นจะต้องมีหลักสูตรในการส่งเสริมผ่านตัวกลาง นอกจากนี้ประสบการณ์และความรู้ของความเป็นพลเมืองไม่ได้มีอยู่เฉพาะในหลักสูตรหรือชั้นเรียนแต่อาจได้จากการลงพื้นที่สัมผัสจริงจัง และกิจกรรมนอกหลักสูตร เช่น การประชุมกลุ่มกิจกรรมพิเศษต่างๆ การเข้าร่วมโครงการ เป็นต้น ไม่เพียงแต่ในประเทศไทยเท่านั้นที่การศึกษาเรื่องพลเมืองยังไม่ทั่วถึง จากการศึกษาของ Edgar (2554) พบว่า ในแคนาดาที่เช่นเดียวกับการศึกษาเรื่องพลเมืองเกิดขึ้นเฉพาะในชุมชน

ผลการทดสอบสมมติฐาน

1. นักศึกษาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ เพศ อายุ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย คือ ภูมิฐานะ

2. การกล่อมเกลากลางทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง

ผลการวิจัยพบว่า การกล่อมเกลากลางทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง โดยอยู่ในระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อค้นพบของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความเป็นพลเมืองในระบบอบประชาธิปไตย: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ระดับปริญญาตรี ส่วนกลาง” ผู้วิจัยได้ค้นพบว่า ปัญหาการพัฒนาประชาธิปไตยของสังคมไทยที่ไม่สามารถก้าวสู่ประชาธิปไตยที่นำความความผลสุกมาให้ประชาชนได้นั้น คือ “ปัญหาจากคน”

ประการแรกในเรื่องของทัศนคติของนักศึกษาที่มีต่อการเมืองการปกครองในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้ว่างานวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเป็นพลเมืองในระบบอบประชาธิปไตยค่อนข้างสูง แต่เมื่อพิจารณาด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองกลับพบว่า ผลการวิจัยอยู่ระดับปานกลางซึ่งสอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์ เมื่อพิจารณาผลการวิจัยทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพทำให้ทราบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะการรับข่าวสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการส่งต่อข้อมูลผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ ส่วนการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เข้าไปร่วมด้วยจริงๆ นั้น แทบไม่ปรากฏ ถึงแม้กลุ่มตัวอย่างท่านจะเป็นถึงแกนนำทางการเมืองในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งต่างจากนักศึกษาในอดีต ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบว่า นักศึกษาหลายท่านมองว่าการเมืองในปัจจุบันเป็นการเมืองของกลุ่มผลประโยชน์สองฝ่าย จึงไม่อยากเข้าไปยุ่งเกี่ยว ซอว่าทางการเมืองที่เกิดขึ้นนี้หากปล่อยไว้จะเกิดความเสียหายแก่ชาติบ้านเมือง รัฐจึงควรเร่งแก้ไขสร้างทัศนคติทางการเมืองใหม่เพื่อจะได้นำไปสู่พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนที่อยู่ในฐานะ “พลเมืองในระบบอบประชาธิปไตย”

ประการที่สองความแตกต่างของทัศนคติทางการเมืองการปกครองที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของประชาธิปไตย เนื่องจากการยึดติดกับแนวคิดและโครงสร้างประชาธิปไตย

อย่างตะวันตกมากจนเกินไป จนลืมนวัตกรรมและความเป็นมาของชาติซึ่งเป็นสิ่งหล่อหลอมกลมกลืนให้ประชาชนหรือคนในแต่ละท้องถิ่นมีอัตลักษณ์ บุคลิกภาพ และทัศนคติที่แตกต่างกัน อย่างเช่นที่อภิชาติ การิภาจนธ์ (2542) ได้พบในงานวิจัยของเขาว่า สังคมในชนบทของไทย มีลักษณะพิเศษในเรื่องของคุณธรรมของความเป็นพลเมืองอยู่ หากแต่มีเงื่อนไขทางสังคมและกระบวนการทางสังคมบางอย่างที่แตกต่างหรืออาจจะคล้ายคลึงกันกับคุณธรรมของความเป็นพลเมืองตามแบบตะวันตก ส่วนที่ขาดหายไป ในสังคมไทยที่ศึกษาได้คือเรื่องความประณีประนอม และความลือสัตย์ ความไว้วางใจและการปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งคาดว่าประชาชนของเรายังไม่ตระหนัก และละเลยสิ่งเหล่านี้ ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาข้อขัดแย้งและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอยู่ทีเดียว จากการศึกษาดังกล่าวได้อีกว่าความแข็งแกร่งของสังคม เกิดขึ้นจากเงื่อนไขทางสังคมและกระบวนการทางสังคมหลากหลายรูปแบบ จนสามารถทำให้พื้นที่แต่ละพื้นที่มีคุณลักษณะพิเศษแตกต่างกันไป และอาจเป็นที่มาของคุณลักษณะของพลเมือง จะเห็นได้ว่าประวัติศาสตร์ของชาติ วัฒนธรรม จะเป็นสิ่งกำหนดทัศนคติของคน ซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรม ดังนั้นการนำเอาประชาธิปไตยอย่างตะวันตกมาปกครองในสังคมไทยจึงเกิดอุปสรรคและปัญหาโดยตลอด เพราะเราไม่สามารถล้มล้างทัศนคติเดิมของคนในสังคมให้หมดไปทีเดียวพร้อมๆ กัน ประการหนึ่งเป็นปัญหาจากรัฐที่ไม่เราจริงเอาใจกับการให้ความรู้แก่ประชาชน

ดังนั้น 80 กว่าปีที่ไทยเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยไม่เคยปรากฏรัฐบาลใดมุ่งมั่นในการให้ความรู้เกี่ยวกับการปกครองในระบบอบประชาธิปไตยอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว สภาพแวดล้อมในทัศนคติการปกครองแบบเดิมก็ยังคงมีในสังคม คนที่มีทัศนคติที่เปลี่ยนไปเป็นประชาธิปไตยหรือมีความเป็นพลเมืองในระบบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ก็ถูกสภาพแวดล้อมเดิมดึงดูดให้คืนกลับมาอย่างเช่นที่กล่าวในงานที่ชื่อว่า Festinger quoted in Read Hadley (1972) ว่า เหตุผลหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ อาจจะไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทันที

ทันใด นั่นเพราะปัจจัยทางสภาพแวดล้อมซึ่งไม่ก่อให้เกิดทัศนคติแบบเดิมอาจยังคงอยู่ภายหลังจากทัศนคตินั้นเปลี่ยนแปลงไปแล้ว ซึ่งสถานการณ์เช่นนี้ทำให้ทัศนคติมีแนวโน้มที่จะกลับมาเป็นแบบเดิมหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงไปก่อนหน้านี้

ข้อเสนอทางนวัตกรรม

จากการวิจัยทำให้พบว่าในปัจจุบันมีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในระดับสูงโดยปรากฏตามผลการวิจัย ทั้งยังเป็นกระบวนการกลุ่มเกลาทางการเมืองและสังคมในรูปแบบของสื่อยุคใหม่ ซึ่งสามารถเข้าถึงได้ง่าย ไม่จำกัดสถานที่และเวลา ผู้วิจัยมองว่าสื่อสังคมออนไลน์น่าจะมีส่วนช่วยให้อุปสรรคในการศึกษาเรื่องพลเมืองในระบบประชาธิปไตยลดน้อยลง และเป็นไปอย่างทั่วถึง

ผู้วิจัยจึงเสนอแนวคิดที่ให้รัฐบาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือสถาบันการศึกษา มีการสร้างแพลตฟอร์ม (Platform) และโซลูชัน (Solutions) ในการเรียนรู้เคลื่อนที่ผ่านสมาร์ตโฟน (Smartphone) คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (Personal Computer) โดยเป็นการอบรมและเรียนรู้ที่ไม่ต้องอยู่ในชั้นเรียนเกี่ยวกับประชาธิปไตยและความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย ทั้งยังมีการติดตามประเมินผลโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบได้ รวมถึงมีการยกระดับของผู้ใช้ในความเป็นพลเมือง

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. รัฐบาลควรริเริ่มอย่างจริงจังและต่อเนื่องในการ

สร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมให้มีความเป็นประชาธิปไตยอย่างทั่วถึง และเท่าเทียมกัน มิฉะนั้นทัศนคติของคนส่วนหนึ่งที่มีอยู่กับการปกครองเดิมจะเป็นตัวจุดรั้งให้ประชาชนที่พร้อมจะเป็นประชาธิปไตยถูกกลืนทางความคิดให้หวงสู่ความไม่เป็นประชาธิปไตย

2. แนวทางการสร้างประชาธิปไตยให้ทั่วถึง และเท่าเทียมกัน ต้องเริ่มจากการสร้าง “คน” หรือประชาชนให้มีความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย

3. การสร้างพลเมืองในระบบประชาธิปไตยสามารถกระทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยอาศัยกระบวนการ

4. กลุ่มเกลาทางการเมือง เมื่อคนส่วนใหญ่มีความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย คนเหล่านั้นย่อมอยู่ในกระบวนการกลุ่มเกลาที่มีส่วนช่วยให้คนรอบข้างมี “ความเป็นพลเมืองในระบบประชาธิปไตย”

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยในทำนองเดียวกัน โดยใช้พื้นที่และขนาดประชากรที่ใหญ่กว่า เพื่อผลที่ได้จะมีคุณค่าทางวิชาการในระดับมหภาค

2. การตั้งประเด็นคำถามควรมีคำถามที่แตกต่างกันมากกว่านี้

3. ควรนำข้อเสนอทางนวัตกรรมไปประดิษฐ์ใช้และประเมินผล เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างวิถีพลเมืองในระบบประชาธิปไตย

บรรณานุกรม

- กนกทิพย์ อินทรโชติ. (2554). **ระดับจิตสำนึกความเป็นพลเมืองของสมาชิกกรายการร่วมด้วยช่วยกัน: ศึกษากรณี กิจกรรม DFM 99.5 ร่วมด้วยช่วยกัน...คลีนความดี**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กนกวรรณ อุ๋นใจ. (2557). **การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทยด้านความรับผิดชอบ**. วิทยานิพนธ์การศึกษาศุภบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ดวงใจ เขมวิรัตน์ ดำรงฤดี มิตรภักดิ์ ชวน์ สุภรัตน์ และปิยธิดา รุจจะศิริ. (2556). **รายงานการวิจัยการศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ถวิลวดี บุรีกุล รัชวดี แสงมหะหมัด เออเจนี เมริโอ และไมเคิล โวลท์. (2555). **ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย, เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 13 เรื่อง ความเป็นพลเมืองกับอนาคตประชาธิปไตยไทย** (หน้า 289-316). กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- ธัญชัช วิภัติภูมิประเทศ. (2556). **รายงานการวิจัยความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- บรรจง กลินสงวน. (2547). **การกล่อมเกลากทางการเมืองและทัศนคติแบบประชาธิปไตยของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พิชิต วิจิตรบุญยรักษ์. (2554). **สื่อสังคมออนไลน์ : สื่อแห่งอนาคต.วารสารนักบริหาร, 31 (4), 99-103.**
- วีรพงษ์ นกน้อย. (2546). **ลักษณะความเป็นพลเมืองดี: กรณีศึกษานิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2555). **ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- วันชนะ วุฒิวิทย์. (2557). **ความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสระประทุม จังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อภิชาติ การิกานุจน์. (2542). **มิติทางสังคมและการเมืองว่าด้วยคุณธรรมของความเป็นพลเมือง : กรณีศึกษาประชาชนของเขตลุ่มน้ำปากพอง จังหวัดนครศรีธรรมราช**. วิทยานิพนธ์การศึกษาศุภบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อรวิภา พึ่งเงิน และพรทิพย์ สัมปัตตะวนิช. (2557). **การสื่อสารภายในครอบครัวและการกล่อมเกลากทางการเมืองที่ส่งผลต่อทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อัฐจิมา เทพทอง. (2557). **การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของข้าราชการศาลากลางจังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(รัฐศาสตร์), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2555). **ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- Edgar, Laura. (2011). Civic Education and Democracy Building in Canada. **In Citizenship and the Future of Thai Democracy** (pp. 61- 72). Bangkok: King Prajadhipok's Institute.
- Festinger quoted in Read Hadley. (1972). **Communication: Method for All Media**. Urbana: University of Illinois Press.
- Schulz, W., Ainley, J., Fraillon, J., Kerr, D. & Losito, B. (2010). **Initial Findings from the IEA International Civic and Citizenship Education Study**. Amsterdam: MultiCopyNetherlands.